

Viranomainen ja tulosalue	Patentti- ja rekisterihallitus, Yritykset ja yhteisöt -tulosalue
Automaattinen ratkaisumenettely	Kaupparekisteriin tehtävät sähköiset osakepääoman menettämistä koskevat ilmoitukset
Käyttöönottopäivä	30.9.2024.

Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotosta

1. Päätös

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) ottaa tällä päätöksellä käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn kaupparekisteriin sähköisen asiointipalvelun kautta tehdyissä osakepääoman menettämistä koskevissa ilmoituksissa.

Automaattinen ratkaisumenettely otetaan kuitenkin käyttöön vain siltä osin kuin ilmoituksen ratkaisemiseen ei liity tapauskohtaista harkintaa tai jos tällaista harkintaa sisältyy asian ratkaisemiseen, siltä osin kuin kyseiset seikat on voitu arvioida etukäteen.

2. Perustelut

2.1 Johdanto

Automaattisella päätöksenteolla tarkoitetaan menettelyä, jossa PRH tekee asian käsittelyn päättävän ratkaisun automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkistaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö.

Automaattisen päätöksenteon edellytyksistä hallintoasian ratkaisumenettelyssä säädetään hallintolaissa (434/2003), julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, jäljempänä ”tiedonhallintalaki”) sekä PRH:lle toimivallan luovassa aineellisessa lainsäädännössä ja muussa velvoittavassa erityislainsäädännössä, kuten kielilaissa (423/2003), yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja tasa-arvolaisissa (609/1986). Tiedonhallintalain ja hallintolain säännökset varmistavat hyvän hallinnon periaatteiden toteutumisen, virkavastuun kohdistumisen, päätöksenteon läpinäkyvyyden sekä riittävät kontrollitoimenpiteet.

Osakeyhtiölain (624/2006) 20 luvun 23 §:n ja asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 22 luvun 23 §:n mukaan jos yhtiön hallitus havaitsee, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen, hallituksen on viipymättä tehtävä osakepääoman menettämistä rekisteri-ilmoitus. Kaupparekisteri-ilmoituksen tekemistä on säädetty muun ohella kaupparekisterilain (564/2023) 12 §:ssä ja yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 11 §:ssä. Ilmoitukseen ei ole säädetty liitettäväksi mitään selvityksiä, ja PRH:n harkintavalta ilmoituksen käsittelyssä on hyvin suppea, joten osakepääoman menettämistä koskevat ilmoitukset soveltuvat lähtökohtaisesti hyvin

automaattisesti ratkaistaviksi.

2.2 Hallintolaissa säädetyt edellytykset

Automaattisesti ratkaistavaa asiaa koskeva edellytys

Hallintolain 53 e §:n 2 momentin mukaan viranomaisella voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 2 §:n 16 kohdassa tarkoitettuihin käsittelysääntöihin.

Automaattinen ratkaiseminen on tarkoitus ottaa käyttöön sähköisen asiointipalvelun kautta vireille saatetuissa muutosilmoituksissa, joissa ilmoitetaan, että yhtiön osakepääoma on menetetty ja joihin ei sisälly tapauskohtaista harkintaa tai joissa tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat PRH:n virkamies on arvioinut etukäteen. Automaattisen ratkaisemisen ei ole tarkoitus koskea ilmoituksia, joissa osakepääoman menettämistä koskeva merkintä ilmoitetaan poistettavaksi. Automaattisesti ratkaistavaksi päätyvien ilmoitusten valikointi perustuu kaupparekisteri-ilmoitusten vireillepanoon tarkoitettujen sähköisen asiointipalvelun (YTJ) ja ilmoitusten käsittelyjärjestelmän muodostaman tietojärjestelmäkokonaisuuden määrittelyihin, jotka on kirjattu käsittelysääntöihin. Määrittelyillä varmistetaan se, että asia ratkaistaan soveltuvan lainsäädännön mukaisena. Lisäksi määrittelyillä varmistetaan se, että asiaan ei sisälly sellaista tapauskohtaista harkintaa, joka estäisi asian automaattisen ratkaisemisen ja että asia tulee ratkaistuksi tietojärjestelmän toiminnan turvaavalla tavalla. PRH on tehnyt alla kuvatut rajaukset, jotta ilmoituksen ratkaiseminen täyttää hallintolaissa säädetyt edellytykset.

Perusmäärittelyinä on, että muutosilmoitus on laitettu vireille sähköistä asiointipalvelua käyttäen, ilmoituksen vireillepanija on tunnistettu digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, ilmoituksen on antanut henkilö, jolla on yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n nojalla oikeus antaa ilmoitus tai sen on antanut hänen valtuuttamansa henkilö. Perusmäärittelyinä on lisäksi se, että automaattisesti ratkaistaan vain sellaiset muutosilmoitukset, joissa ilmoituksen tiedot voidaan PRH:n selvityselvyyteen kuuluvat tarkastukset huomioon ottaen merkitä kaupparekisteriin ilmoitetun sisältöisenä. Ilmoituksen käsittely voi kaupparekisterilain 16 ja 17 §:n perusteella päättyä päätökseen, jolla ilmoituksen tiedot merkitään kaupparekisteriin, päätökseen ilmoituksen sillensä jättämisestä tai päätökseen rekisterimerkinnän epäämisestä. Automaattisesti ei ratkaista sellaista ilmoitusta, jossa asian käsittely päättyisi ilmoituksen sillensä jättämiseen tai rekisterimerkinnän epäämiseen.

Tapauskohtaista harkintaa edellyttäviä ja siten automaattisen ratkaisemisen ulkopuolelle jääviä ovat sellaiset ilmoitukset, (a) joissa on annettu sellaisia tietoja tai selvityksiä, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa tai (b) joissa on syytä epäillä rekisteriin merkittäväksi ilmoitetun tiedon oikeellisuutta. Automaattisen ratkaisemisen ulkopuolelle jäävät myös sellaiset ilmoitukset, joissa yritystä koskevissa rekisterin pohjatiedoissa on sellaisia teknisiä virheitä, jotka on ratkaistava ennen ilmoitettujen tietojen rekisteröintiä. Sähköisen asiointipalvelun ja

käsittelyjärjestelmän muodostama tietojärjestelmäkokonaisuus on määritelty siten, että edellä mainitut tapauskohtaista harkintaa tai tapauskohtaisia käsittelytoimia edellyttävät ilmoitukset ohjautuvat virkamiehen ratkaistavaksi tavanomaisessa järjestyksessä.

Edellä kuvatuilla ja käsittelysäännöissä tarkemmin määritellyillä rajauksilla on varmistettu, että automaattisesti ratkaistavaksi päätyvät hallintolain 53 e §:n mukaisesti vain ne muutosilmoitukset, joihin ei sisälly tapauskohtaista harkintaa tai joissa tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat on arvioitu etukäteen.

Muut edellytykset

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa. Saman pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.

PRH ratkaisee automaattisesti ainoastaan sellaiset muutosilmoitukset, jotka voidaan merkitä kaupparekisteriin ilmoitusvelvollisen muutosilmoituksen sisältöisenä. Ilmoitusvelvollisella ei kaupparekisterilain 37 §:n 2 momentin mukaan ole oikeutta hakea tällaiseen päätökseen muutosta valittamalla. Ilmoitusvelvollisuus kohdistuu kaupparekisterilain 3 §:n mukaan vain niihin yrityksiin ja yhteisöihin, jotka on lueteltu kyseisessä lainkohdassa. Kaupparekisterin ilmoitusasiassa vain poikkeuksellisesti muuta kuin ilmoitusvelvollista voidaan pitää hallintolain 11 §:ssä tarkoitettuna asianosaisena. Automaattisesti ei joka tapauksessa ratkaista sellaista ilmoitusasiaa, jossa asianosaisten piiri olisi laajempi.

Koska kaupparekisterin ilmoitusvelvollisuus kohdistuu vain ilmoituksen kohteena olevaan yritykseen tai yhteisöön ja kun otetaan huomioon yksilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä koskevan työryhmän suuntaviivat (WP251rev.01, 6.2.2018), ei ratkaisulla PRH:n arvion mukaan ole EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) 22 artiklassa tarkoitettuja oikeusvaikutuksia tai vastaavalla tavalla luonnolliseen henkilöön kohdistuvia merkittäviä vaikutuksia. Muutosilmoituksen perusteella annettavan ratkaisun ei näin ollen voida katsoa kohdistuvan luonnolliseen henkilöön eikä hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädettyä oikeussuojaedellytystä siten sovelleta automaattisesti tämän käyttöönottopäätöksen perusteella ratkaistavaan asiaan.

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 44 §:n 1 momentissa säädetään, hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla. Saman pykälän 2 momentin mukaan jos asiassa ei muun lain perusteella anneta hallintopäätöstä, 1 momentissa tarkoitettut tiedot sekä tieto automaattisen ratkaisun perusteena olevista tiedoista on kuitenkin annettava asianosaiselle muulla tavoin viimeistään asian käsittelyn päättyessä.

Automaattisesti ratkaistun ilmoituksen rekisteröinnin perusteella ilmoittajalle annettavassa kaupparekisterin päätösotteessa mainitaan ilmoituksen

automaattisesta ratkaisemisesta ja siinä annetaan myös tieto, mistä tämä käyttöönottopäätös on saatavilla.

2.3 Tiedonhallintalaissa säädetty edellytykset

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on dokumentoitava tässä luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Erityisesti käsittelysäännöistä on käytävä ilmi: 1) miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan; 2) miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen; 3) miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Tiedonhallintalain 28 b §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa, että menettely vastaa 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava hyvä kielenkäyttö automaattisesti laadittavissa asiakirjoissa, jotka annetaan asianosaiselle. Saman pykälän 3 momentin mukaan laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitava. Saman pykälän 4 momentin mukaan viranomaisen on nimettävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadun varmistamisesta vastuussa oleva henkilö.

Tiedonhallintalain 28 c §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä sekä hallittava automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyviä riskejä käyttöönoton jälkeen. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on ryhdyttävä viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin, jos automaattisessa ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutus ratkaisun sisältöön. Havaittu virhe, sen vaikutukset ja virheen korjaamista koskevat toimenpiteet on dokumentoitava. Viranomaisen ratkaisussa olevan virheen korjaamisesta säädetään erikseen. Saman pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen on nimettävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa oleva henkilö.

PRH on dokumentoinut tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan, joka on tämän käyttöönottopäätöksen liitteenä. PRH on lisäksi laatinut automaattisesti ratkaistavista asioista käsittelysäännöt, joista ilmenee ratkaisumenettelyn syrjimättömyys, asian selvittämisen riittävyys ja asianmukaisuus sekä perustelut asian ratkaisun perustelematta jättämiselle. Käsittelysäännöt on otettu tämän käyttöönottopäätöksen liitteeksi. Menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota.

PRH on varmistanut, että automaattisesti laadittavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä. Laadunvarmistamisesta ja -valvonnasta on laadittu laissa edellytetyt dokumentaatiot, ja PRH on suunnitellut automaattisesti ratkaistavien asioiden laadun ja sisällöllisen virheettömyyden takaavat menettelyt. Menettelyyn liittyviä riskejä hallitaan ratkaisumenettelyn käyttöönoton jälkeen laadittujen suunnitelmien mukaisesti, ja PRH ryhtyy laadittujen suunnitelmien mukaisesti korjaaviin

toimenpiteisiin, jos ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutusta ratkaisun sisältöön. PRH on muiltakin osin varmistanut, että ratkaisumenettelyn käyttönotossa on toimittu tiedonhallintalaissa edellytetyllä tavalla.

2.4 Tietosuojalainsäädäntö

Kuten edellä johdantokappaleessa on tarkemmin käsitelty, osakepääoman menettämistä koskevan rekisterimerkinnän lisääminen kohdistuu osakeyhtiöihin, asunto-osakeyhtiöihin ja keskinäisiin kiinteistöosakeyhtiöihin. Automaattinen päätöksenteko ei kohdistu muihin yhtiömuotoihin eikä yksityiseen elinkeinonharjoittajaan, eikä automaattinen päätöksenteko siten kohdistu myöskään luonnolliseen henkilöön. Selvyyden vuoksi todetaan, että yksityisellä elinkeinonharjoittajalla ei ole osakepääomaa eikä yksityiselle elinkeinonharjoittajalla siten voida rekisteröidä myöskään tietoa osakepääoman menettämisestä.

Osakepääoman menettämistä koskevan rekisterimerkinnän tekemisessä ei ole kyse tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaisesta automaattisesta henkilötietojen käsittelystä ja päätöksenteosta. PRH ei myöskään suorita osakepääoman menettämistä koskevan rekisterimerkinnän tekemisessä tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettua profilointia.

Jotta kyseessä on tietosuoja-asetuksen 22 artiklan tarkoittama automaattinen päätöksenteko, tulee päätöksellä olla rekisteröidyn (luonnollinen henkilö) kannalta oikeusvaikutuksia tai sen tulee vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Koska osakepääoman menettämistä koskevan rekisterimerkinnän tekemisessä kohdistuu osakeyhtiöön, asunto-osakeyhtiöön ja keskinäiseen kiinteistöosakeyhtiöön, jotka ovat oikeushenkilöitä, ei menettelyllä ole edellä mainittuja vaikutuksia luonnollisiin henkilöihin.

Asiaan ei vaikuta myöskään se seikka, että oikeushenkilön puolesta ilmoituksen osakepääoman menettämisestä tekee yritys- ja yhteystietolain 14 §:n mukaan ilmoituksen tekemisestä vastuussa oleva yrityksen vastuuhenkilö, joka on luonnollinen henkilö. Pelkästään se, että ilmoituksen tekee luonnollinen henkilö, ei vaikuta siihen, että ilmoituksen rekisteröinnin oikeusvaikutukset kohdistuvat oikeushenkilöön. Automaattisen rekisteröinnin suorittava robotti tarkistaa ilmoituksen allekirjoittajan allekirjoitusoikeuden. Tältä osin automaattinen rekisteröinti ja siihen liittyvä tietojen käsittely ei eroa muista automaattisista rekisteröinneistä, joista on tehty tietosuoja-arviot. Näissä tietosuoja-arvioissa ei ole tunnistettu riskejä liittyen allekirjoitusoikeuden tarkistamiseen. Tältä osin viitataan aiemmin tehtyihin tietosuoja-arvioihin.

Osakepääoman menettämistä koskeva kaupparekisterimerkintä ei myöskään sisällä henkilötietoja eikä ilmoitukselle ole mahdollista liittää henkilötietoja sisältäviä asiakirjoja.

Koska osakepääoman menettämistä koskevan rekisterimerkinnän tekemisessä ei tehdä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaista automaattista päätöksentekoa eikä poistomenettely muutoinkaan kohdistu luonnolliseen henkilöön eikä siinä oteta käyttöön muita uusia henkilötietojen käsittelytoimia, ei osakepääoman menettämistä koskevan ilmoituksen ratkaisuun ja rekisterimerkinnän tekoon liittyen ole tarpeen tehdä tietosuoja-asetuksen mukaista

tietosuojan vaikutustenarviointia tai PRH:n hallintamallin mukaista tietosuojarviota.

2.5 Johtopäätökset

PRH on arvioinut, missä tapauksissa ja minkälaisin edellytyksin automaattinen päätöksenteko on mahdollista tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetuissa muutosilmoituksissa. Arviointi on kirjattu tähän käyttöönottopäätökseen ja tarkemmat määrittelyt on kirjattu liitteenä oleviin käsittelysääntöihin. PRH on myös laatinut kaikki lain edellyttämät dokumentaatiot ja määritellyt tämän automaattisen ratkaisumenettelyn mukaiset tehtäväjaot erillisessä asiakirjassa.

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönoton edellytykset tässä käyttöönottopäätöksessä kuvattujen ja käsittelysäännöissä tarkemmin määriteltyjen muutosilmoitusten osalta PRH:n arvion mukaan näin ollen täyttyvät, joten automaattinen ratkaisumenettely voidaan ottaa käyttöön tämän päätöksen mukaisesti.

2.6 Sovelletut säännökset

Hallintolaki (434/2003) 53 e, 53 f ja 53 g §

Kaupparekisterilaki (564/2023) 1, 3, 10, 12, 15 ja 16 §

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) 28 a, 28 b, 28 c, 28 d, 28 e, 28 f ja 28 g §

Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta (578/2013) 2 ja 3 §

Yritys- ja yhteisötietolaki (244/2001) 11 ja 14 §

3. Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Tämän käyttöönottopäätöksen perusteena ovat seuraavat asiakirjat:

- Tehtäväjako koskeva dokumentaatio (tiedonhallintalaki 28 a § 1 mom). (PRH/1984/02/2024)
- Käsittelysääntöjä koskeva dokumentaatio (tiedonhallintalaki 28 a § 2 mom). (PRH/1984/02/2024)
- Laadunvarmistuksen ja laadunvalvonnan kuvaaminen (tiedonhallintalaki 28 b ja c §). (PRH/1984/02/2024)
- Kuvaus tietoturvallisuudesta (tiedonhallintalaki 15 § tietoaineistojen turvallisuus ja tiedonhallintalaki 28 f § 2 mom. tietojen käyttö). (PRH/1984/02/2024)
- Järjestelmäkohtainen tietoturvallisuuden riskien arviointi. (PRH/1984/02/2024)

4. Säilytysaika

Patentti- ja rekisterihallitus säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien (tiedonhallintalaki 28 d § 3 mom.).

5. Julkaiseminen ja tiedottaminen

PRH julkaisee tämän voimassa olevan käyttöönottopäätöksen yleisessä tietoverkossa verkkosivuillaan.

PRH tiedottaa verkkosivuillaan asioiden automaattisesta ratkaisemisesta toimialallaan, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun dokumentaatioon ja käyttöönottopäätökseen perustuen.

Lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä on saatavilla PRH:n asiakaspalvelusta: puhelin 029 509 5900 tai sähköposti kirjaamo@prh.fi.

6. Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019, 6 § 2 mom.).

7. Päätöksentekopäivä ja käyttöönottopäivä

Päätöksentekopäivä: 24.9.2024

Käyttöönottopäivämäärä: 30.9.2024.

8. Hyväksyminen

1. Hyväksyjä: Lalli Knuutila, johtaja

2. Esittelijä: Ville Tornberg, rekisteripäällikkö